№ 96 ԿԻՐԱԿԻ, 8 ՄԱՅԻՍԻ

1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 8 ՄԱՅԻՍԻ № 96

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ԿՈՆԵԱԿ „ԱՐԳՈ" ԸՆԿ.

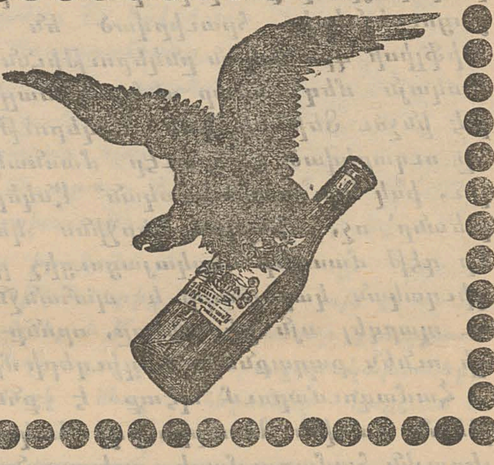

կ. 330. 10—6

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

10 հատը „ԵԱԿԱ" 10 կոպ.

ԵՂԵԼ ԵՆ, ԿԱՆ
ԵՒ ԿԸ ԼԻՆԵՆ
ԱՆՕՐԻՆԱԿ !!!!

ԸՆԿ. Ա. Ն. ԲՕՂԴԱՆՕՎ ԵՒ ԿՕՄՊ.

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՍՏԵՓԱՆ ՆԻԿԻՏԻՉ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ

(մ. 8) տռ. 346. 2—2 Թիֆլիս, Բէբուտովսկայա, 37.

Այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ՓՈՂ.
№ 65 (Бывшій лѣтній театръ ՆՈՐ ԱՅԳՈՒՄ
ՅՕԳՈՒՏ ԽԱՐՓՈՒԽԻ Ս. ՍԱՐԳԻՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԾԽԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ
Թիկնոնիկների եւ բըժշների պատասխանութեամբ
ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԾՐԱԳՐՈՎ.

Մանուկների համար
1) Մանուկ-դրօշակակիրների արշաւանք.
2) Մանկական համերգ.
3) Գրական առաւօտ.
4) Դիմակաւոր մանուկ դերակատարների.
5) Մանկական խաղեր.
6) Մանկական պարեր.
7) Տիկնիկ-հանելուկ.
8) Մանդոլինիստների խումբ.

Մեծերի համար
1) Ամերիկական վաճառք.
2) Պտի-շվօ.
3) Օղակախաղ.
4) Բաղդի անիւ.
5) Ծաղիկներ և կոնֆէտտի.
6) Աւտոմատիկ կշեռք.
7) Կախարդ Թիթեռ.
8) ՊԱՐԵՐ և

ԲՈՒՖԷՏ

Զբօսանքին կը նուագեն զինւորական երաժշտական խումբ և սազանդար:
Սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 3-ից մանուկների համար, ժամը 5-ից մեծերի համար:
Մուտքի վճարն է—երեխաներից՝ 15 կ. և մեծերից՝ մինչև երեկոյեան ժամը 7-ը՝ 20 կ., ժամը 7-ից յետոյ՝ 30 կ.: 485. 1—1

Յարութիւն Սարգսի Գասպարեանը սրտի խորին կսկիծով յայտնում է իր սիրելի և անմոռանալի ընկեր՝ տաղանդաւոր ջութակահար-վիրտուօզ

ԴԱՒԻԹ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ԴԱՒԹԵԱՆԻ

դառնաղէտ և յանկարծակի մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ Թիւրքիայի Մարզվան քաղաքում ապրիլի 25-ին:
Խնդրում է իր ընկերներին, ծանօթներին և հանգուցեալի տաղանդը բազմաթիւ յարգողներին ներկայ լինել ողբացեալի յիշատակին կատարվելիք հանդիսաւոր հոգեհանգստին, որ տեղի կունենայ այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում: Պատարագի սկիզբը առաւօտեան ժամը 10½-ին, իսկ հոգեհանգստին՝ կէսօրվայ ժամը 12½-ին:
479. 2—2

Սոֆիա Աւագեան և Եսայի Արզումանեան ԹԻՒՆԻԲԷԿԵԱՆՑՆԵՐԸ յայտնում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին, որ այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, առաջինի Թանգագին ամուսնու, իսկ երկրորդի անմոռանալի եղբօր՝ հանգուցեալ

ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ
ԹԻՒՆԻԲԷԿԵԱՆՑԻ

մահվան տարելիցի օրը, առաւօտեան ժամը 12-ին, Վանքի մայր եկեղեցում պատարագից յետոյ կը կատարվի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ:
(ու. կ.) 2—2

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին, Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում նշանակված է Ընկ. երկրորդ տարեկան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Ապրիլի 30-ին նշանակված ընդհանուր ժողովը չը կայացաւ անդամների օրինական թւի բացակայութեան պատճառով. ուստի այս ժողովը կը կայանայ, որքան անդամ էլ ներկայ լինի: 482. 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
„ԱՐՕՐ"
Ամսագրի № 4 (Ապրիլ)

1) ՕՐԱՎԱՐՁ . . . . Ստ. Օհանեանի
2) *** (բանաստեղծութիւն) . . . . . . Լևոն Գրիգորեանի
3) ԿԱՑՄԵՐԸ, Կորոլենկոյի . . . . . Թարգմ. Ս. Տ.-Աբր.
4) ԲԱԶԷՆ, Մաքսիմ Գորկիի . . . . . » Արշ. Տէր-Յովհաննեանի
5) ԿԱՐՍ-ՕՂԼՈՒ, վէպ Զ. Բ. Բրշէնի . . . » Մինաս Ցոլակի
6) ԵՐԱՆԻ ՔԵԶ ՈՒ ՔՈ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆԸ, արձակ բանաստ. Յար. Գասպարեանի
7) *** (բանաստեղծութիւն) . . . . . . Ս. Յովհաննիսեանի
8) ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, Լ. Ն. Տոլստոյի. . . . Թարգմ. Սուրխաթեանի
9) ՕՍՄ. ՀԱՅԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ . . Սարուխանի
10) ԳԱԲՐ. Ք. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.
11) ՍՈՖԻ (բանաստեղծութիւն), Հ. Հէյնէի . . . Թարգմ. Դ. Նորեկի
12) ԿՈՄՍ ԼԵՎ ՆԻԿՈԼԱՅԵՎԻՉ ՏՈԼՍՏՈՅ . . . . Ս. Մալխազեանի
13) ՏԱՐԵՄՈՒՏԻՆ (բանաստեղծութիւն). . . . . Զարեհի
14) ՏԱՐԱՍ ՇԵՎՉԵՆԿՕ
15) Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆԸ ԵՒ ԻՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. . . Եր. Տէր-Մինասեանի
16) ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ.. . . . . . . Շաւարշի
17) ԱԼ. ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ ԴԱԳԱՂԻ ՍՌԱՋ . . . . Բենիկ վարդապետի
18) ՇՏՐԻԽՆԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԻ ԸՆՏՐ. ԱՌԻԹՈՎ. Կոլխասի
19) ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ . . . . . . Կոլխասի
20) ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԿԵԱՆՔ. . . . . . A.—s
21) ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԿՈՎԿԱՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ.
22) ԳԻՏԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՐՕՆԻԿՕՆ.
23) ՓԱՌԱՆՁԵՄ. Ես..ի
24) ՄԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Հ. Ա..ի
25) ՅՈՒԻԵԼՈՒԱՑ. Իննսուն երեքը, մեծ վէպ Վ. Հիւգոյի, Թարգմ. Ս. Սաֆարեանի.
տռ. 2—1

„ՍՊՕՐՏ" ԱՅԳԻ
Կիրակի, մայիսի 8-го 1911 г.

ՅՕԳՈՒՏ
ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍ. եւ ՏՆԱՅՆԱԳ. ԸՆԿԵՐՈՒԹեԱՆ

Տեղի կունենայ

ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ

հետեւեալ ծրագրով.

1) Катанье на конькахъ.
2) Օղակախաղ.
3) Ծաղիկների եւ կոնֆէտտիի վաճառք.
4) Նշանաձգութիւն.
5) Պտի-շվօ.
6) Հանրամատչելի բուֆէտ.

Կը նուագէ երաժշտախումբը:
Զբօսանքի սկիզբը ցեր. ժամը 4-ին, կատանիէն՝ ցեր. ժամը 12-ին, մրցանակաբաշխութիւնը՝ երեկ. ժամը 8-ից:
Մուտքի վճարն է զբօսանքի համար՝ մեծերից 30 կ., իսկ աշակերտ-աշակերտուհիներից և երեխաներից 20 կոպ.:
(ա.օ.) տռ. 472. 3—3

„ՍՊՕՐՏ" այգի
(Թիֆլիսի Ժողովարանի նախկին ամառային շէնքում)
Կիրակի, մայիսի 15-ին 1911 Թ.
ՅՕԳՈՒՏ
ԷԺԱՆԱԳԻՆ ԵՒ ՋՐԻ ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԻ ԵՒ ԹԷՅԱՐԱՆՆԵՐԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
տեղի կունենայ

ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ

տռ. 484. 1—1

'ДЕШЕВО'
ОБОИ
ФАБР. СКЛАДЪ
МАНГИКІАНА
ПУШКИНСКАЯ №7.
(կ.ե.հ.) տռ. 283. 50—17

ԲԺԻՇԿ
Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ

Ներքին եւ չքային հիւանդութիւնների
Ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամէն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կօչուբէեվսկայա փող. № 22.
Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւնը:
(ե. հ. կ.) տռ. 243. 100—16

Թիֆլիսի վաճառականների աւագ ԱՐ. Ն. ՄԻԼՕՎԸ

խնդրում է Թիֆլիսի պ. պ. վաճառականներին, որոնք վերցրած ունեն դասակարգային վկայական, ներկայ լինել այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, առաւօտ. ժամը 11-ին նշանակված՝ ՎԱՃԱՌԱԿ. ԸՆԿ. ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ, որ տեղի կունենայ Թիֆլիսի Բորսայի դահլիճում (Արմեանսկի բազար, տուն Քաղաքային Վարկային Ընկ.): Զբաղմունքի առարկաներն են.—1) Թիֆլիսում բացվելիք բարձրագոյն դպր. օգտին Թիֆլիսի վաճառականների շրջանում դրամի հանգանակութիւն կազմակերպելու մասին: 2) Թիֆլիսում բացվելիք Կանանց Առևտր. Դպրոցի մշակված ծրագրի քննութիւնը:
տռ. 483. 1—1

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
Կիրակի, մայիսի 8-ին
Ա. Մ. ԱՍՏԱԽՕՎԱՆ կը կարդայ
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
հետևեալ թեմայով.

Բեօրնստիերնէ-Բեօրնսօն

Որպէս բանաստեղծ՝ ճշմարտութեան և երկրային մաքուր ուրախութեան քարոզիչ:
Դասախօսութեան սկիզբը երեկ. ժ. 8½-ին: Տոմսակները 35 կ.—1 ր. 60 կ. արժող՝ վաճառվում են Սուզանաճեանի խանութում. դասախօսութեան օրը կը վաճառվեն Երաժշտական Դպրոցում:
Դասախօսութիւնից ստացված դրամական արդիւնքը կը յատկացվի ՄՕՍԿՎԱՅԻ ԿԱՅՍ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՄԵՐԿՐԱՑԻՈՒԹԵԱՆ:
(հ. կ.) տռ. 468. 2—2

Մայիսի վերջին լոյս կը տեսնեն

„ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ"
ԼԷՎ ՏՕԼՍՏՕՅԻ
Թարգմ. Տիգրան Յովհաննիսեանի
Երկրորդ (ուղղված) հրատարակութիւն
Գինը՝ ճանապարհածախսով՝ 1 ր. 50 կ., առանց ճանապարհածախսի՝ 1 ր. 25 կ., իսկ մինչև մայիսի 20-ը բաժանորդագրվողների համար 1 ր. (ճանապարհածախսով):

„ԱՌԱՆՑ ԴԱՒԱՆԱՆՔԻ"
Հ. ՍԵՆԿԵՎԻՉԻ
Թարգմ. (լեհերէնից) Տ. Յովհաննիսեանի
Երկրորդ (ուղղված) հրատարակութիւն
Գինը՝ ճանապարհածախսով՝ 1 ր. 50 կ., առանց ճանապարհածախսի՝ 1 ր. 25 կ., իսկ մինչև մայիսի 20-ը բաժանորդագրվողների համար 1 ր. (ճանապարհածախսով):
Դիմել Թարգմանչին. Тифлисъ, улица Паскевича, 1. Присяжному повѣренному Тиграну Нерсесовичу Іоаннисянцу. Արտասահմանից՝ Tiflis (Russie), rue Paskevitch, 1, Tigran Ioannissian (avocat).
(հ. կ.) (տռ) 299. 4—2

Բացված է բաժանորդագրութիւն
Կարապետ Նաղուբեանի
ՀԱՅԵՐԷՆ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻ
Երկրորդ տպագրութիւն, հիմնովին վերամշակած և կրկնակի ընդարձակված:
Մամուլի տակ է և առաջին պրակը լոյս կը տեսնի այս տարի օգոստոսին, իսկ վերջինը—նոյեմբերին:
Ամբողջ հատորը բաղկացած կը լինի 900—1000 մանրատառ (պետիտ) երեսից, հարիւրական տող երկսինակ երեսը:
Բաժանորդագինը 3 րուբլի.
(Լոյս տեսնելուց յետոյ գինը կը բարձրանայ):
Բաժանորդագրութիւնը ընդունվում է Թիֆլիսում հեղինակի մօտ՝ Բոլոշևսկայա 11 (ժ. 11—4), «Պետրոնական», «Գուտենբերգ» և «Գիր» գրավաճառանոցներում, եղբ. Արզաեանների մագազինում, Մադաթովսկի փողոց, սեփական տուն, և Ս. Յ. Մարտինեանցի մագազինում, Նիկոլաևսկի կամուրջի վրա: Նոյն տեղերում ծախվում են Կ. Նաղուբեանի «Թեմական վերանորոգութիւն և Մատթէոս Բ. կաթողիկոս», գինը 25 կ.:
Օտարաքաղաքացիք դիմում են հեղինակին հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Присяжному Повѣренному К. А. Ягубову.
Բաժանորդներին առաջին Թերթը տրվում է իբրև նմուշ:
(հ. կ.) 395. 20—7

ՊԱՏՐԱՍՏՎԵԼ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

Փոխարքան թոյլ է տուել հրաւիրել հակախոլերային համագումար Թիֆլիսում մայիսի 26-ից մինչև 29-ը:

Մենք մի անգամ խօսել ենք այդ համագումարի նշանակութեան մասին: Եւ կարևոր ենք համարում նորից կանգ առնել այդ հարցի վրա, դարձեալ հրաւիրելով յատուկ ուշադրութիւն այն անմխիթարական վիճակի վրա, որի մէջ գտնվում են մեր գաւառական շրջանները:

Անցեալ տարի բազմաթիւ գիւղեր Կարսի նահանգում մեծ զոհեր տուին խոլերային, մինչդեռ հրապարակի վրա տիրում էր այն կարծիքը, թէ Կարսի նահանգը, լինելով ծովի մակերևոյթից շատ բարձր, չի ենթարկվի խոլերայի սաստիկ ջարդերին:

Տեղական դիտողութիւնները շատ շուտով պարզեցին, թէ որքան աննպաստ են տեղական պայմանները՝ ժողովրդական առողջութիւնը ապահովելու համար:

Ջրի պակասութիւնը, ջրի աղտոտվելը և վարակվելը, գիւղերի ընդհանուր անմաքրութիւնը, ազգաբնակութեան վատ սննդառութիւնը՝ միացած ամառվայ լարված և ուժասպառ աշխատանքի հետ՝ ստեղծել էին մի ծանր դրութիւն ազգաբնակութեան համար:

Աւելացրէք դրան և բժշկական մարմնի բացակայութիւնը գաւառական շատ շրջաններում, և ահա պարզ կը լինի, թէ որքան աննպաստ են առողջապահական պայմանները մեր ազգաբնակութեան մեծամասնութեան խաւերում:

Մեզ կարող են առարկել, թէ առաջիկայ համագումարը հրաւիրվում է միայն քաղաքների բարեկարգութեան մասին խօսելու և քաղաքների առողջապահութիւնը ապահովելու: Այդ ճիշդ է: Սակայն ճիշդ է և այն, որ վարակիչ հիւանդութիւնների մասին խօսելու և նրանց դէմ մաքառման եղանակ-

ներ մշակելու ժամանակ անկարելի է անտես առնել և շրջակայքի վիճակը։

Վարակիչ հիւանդութիւնները չեն նայում սահմանների, անցնում են՝ որտեղ կարող են և հաստատվում են՝ ուր փոքր ինչ նպաստաւոր պայմաններ են տեսնում իրանց զարգացման համար։

Ուստի, որքան էլ համագումարը ցանկանայ սահմանափակել խորհրդակցութիւնները յատկապէս քաղաքներով, այնուամենայնիւ նա չէ կարող բոլորովին խոյս տալ այն շրջակայքի պայմանների մասին խօսելուց, որոնց լաւ թէ վատ լինելը ճակատագրական է և քաղաքի վերաբերութեամբ։

Առաջիկայ համագումարին բացի քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչներից հրաւիրված են նաև Թիֆլիսի գիտական ընկերութիւնները։ Սակայն մեզ համար անհասկանալի է, թէ ինչու Տեխնիկական Ընկերութեանը ուղարկված է հրաւէր մասնակցելու, իսկ Գիւղատնտեսական Ընկերութեանը՝ ոչ, մինչդեռ վերջինս կարող էր գէթ մասամբ ներկայացուցիչ լինել գիւղական կարիքների և պահանջների ու պարզել այն շփումները, որոնք տեղի ունեն քաղաքների և գիւղերի միջև։

Համագումարում պէտք է քննութեան առնվեն Պետերբուրգի հակախոլերային համագումարի աշխատանքները և եզրակացութիւնները և միևնոյն ժամանակ քննութեան պէտք է առնվեն նաև ժանտախտի դէմ մաքառման միջոցները։

Անդրկովկասի գործողները պէտք է օգտվեն համագումարից՝ կտրուկ և պարզ կերպով դնելու Կովկասի առողջապահական պայմանների բարւոքման խնդիրը։

Խօլերայի դէմ կռուել—դա միևնոյն է թէ կռուել հակաառողջական ազդեցութիւնների և պայմանների դէմ։ Ուստի պարտաւորական պէտք է լինի մեզնից իւրաքանչիւրի համար վերացնել բոլոր աննպաստ և վնասակար առողջապահական պայմանները և դրանով թէ խօլերայի նման աղէտները վանել մեր երկրից և թէ ապացոյց տալ, որ մենք սկսում ենք կուլտուրական առաջադիմութիւններ անել առողջական-սանիտարական գործունէութեան ասպարէզում։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 մայիսի

Պետերբուրգ.—Կայսրի ծննդեան օրվայ առիթով մայրաքաղաքը զարդարված է դրօշակներով. բոլոր եկեղեցիներում կատարվեցին մաղթանքներ։ Ցարսկոյէ-Սելոյի պալատումՊարձրագոյն ներկայութեամբ պատարագից յետոյ եղաւ նախաճաշ գերմանական կրօնպրինցի և կրօնպրինցուհու ներկայութեամբ։ Երեկոյեան կայացաւ ճաշ։ Պետութեան զանազան քաղաքներից հեռագիրները հաղորդում են, որ կատարվել են հանդիսաւոր մաղթանքներ։

Մօսկվա.—Եկաւ Մէչնիկովը կնոջ և Պաստերեան ինստիտուտի աշխատակիցների ուղեկցութեամբ։ Մի քանի օրից յետոյ խումբը կը մեկնէ Աստրախանի նահանգը տուբերկուլեօզը և ժանտախտը հետազօտելու համար։

Բեռլին.—Ռէյխստագի մասնաժողովը ընդունեց Էլզաս-Լօթարինգիայի սահմանադրութեան օրինագիծը աննշան փոփոխութիւններով, վերաբերեալ դաւանութիւններին և լեզուներին։ Մասնաժողովը որոշեց, որպէս զի պաշտօնական լեզու գործնականում լինի գերմանականը, իսկ այն տեղերում, ուր ֆրանսիացիներն են գերակշռում՝ ֆրանսերէնը։

Խուարէզ.— Ապստամբների պարագլուխ Մադերօն յայտնեց, որ խաղաղութիւնը Մէկսիկայում՝ կատարված իրողութիւն է։

Մէկսիկա.—Համաձայն պաշտօնական հաղորդագրութեան, նախագահ Դիացը հրաժարական է տալու մայիսի 11-ին կամ 12-ին։

Մէրաղա.— Մարօկկօցիներն անցան Մուլուա գետը։ Գեներալ Տուտէն միջնորդում է թոյլ տալ ընդարձակել պատերազմական գործողութիւնները գետի այն կողմը։ Հաղորդում են, որ մի ընդհարման ժամանակ եւրօպացիները կորցրել են մի կապիտան և 10 զինուոր։

Պարիզ.—Զինուորական մինիստրը գեներալ Մուանիէից տեղեկութիւն ստացաւ, որ օժանդակ գնդի երկու մասերը մայիսի 3-ին անցել են Ուէդբէտը։

Վաշինգտոն.—Տաֆտը բոլոր երկրներից ստանում է ողջոյններ միջնորդ դատարանի նախագծի առիթով։

Բէլգրադ.—Պեօտր Թագաւորը արտաքին գործերի մինիստրի և շքախմբի ուղեկցութեամբ մեկնեց Ֆրանսիա։ Թագաւորի բացակայութեան միջոցին երկիրը կառավարելու է գահաժառանգ Ալէքսանդրը։

Տուրին.—Հանդիսաւորապէս բացվեց ռուսական պավիլիօնը միջազգային ցուցահանդէսում։

Խանկօու.—Հազարամբոխ միտինգները Խունան նահանգում իբրև բողոք երկաթուղիները յարգունիս գրաւելու դէմ որոշեցին չը վճարել հարկերն ու տուրքերը։ Նահանգապետը անզօր է արգելք լինել համախմբումներին։ Գեներալ-նահանգապետը կարգադրեց պաշտպանել օտարազգիներին։

Պեկին.—Պրինց Զեկրաբօնը մեկնեց Խարբին։

Աթէնք.—Աթէնքի գործակալութեանը հաղորդում են Կանէայից, որ մուֆթին յայտնել է հիւպատոսական մարմնին, թէ մահմէդական նաւեր Կրետէ ուղարկելը զուրկ է գործնական մտքից։

Լիվերպուլ.—Ղեկավար պաշտօնական շրջանները չեն կարող այժմ ճշգրիտ տեղեկութիւններ տալ նաւաստիների առաջիկայ միջազգային գործադուլի մասին։ Սակայն ընդհանուրի կարծիքով գործադուլը չի իրականանայ։

(Սեփական Թղթակց.)

Պոմպէյ, 11 մայիսի (Ն. տ.)

Այսօր, հինգշաբթի, Պոմպէյի աւերումներումն ենք։ Առաւօտեան 7 ժ. 30 ր. երեք արտակարգ գնացքներով՝ պճնված ծաղիկներով, պսակներով, դափնիներով, երեք տեսակ երաժշտական խմբերով, կեցցէների և ծափահարութիւնների ուղեկցութեամբ՝ Նապօլիից (1 ժամվայ ճանապարհ) եկանք Պոմպէյ։ Այցելեցինք Հերկուլէսի, Ֆլօրայի, Ամուրի և այլ տաճարները, պալատները։ Մեծ խռնւմբ էր այստեղ, ճաշկերոյթ։ Անսահման յիշողութիւններ և տպաւորութիւններ։ Գրում եմ Պոմպէյի կայարանի հեռագրատանը։ Բարևներս։

Տ. Նազարեան

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԼԵՀԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 մայիսի

Բեռլին.—Լանդտագ։ Երկրագործութեան մինիստրը իր ճառում ասաց, որ քանի լեհերը չեն հրաժարվի կենտրոնացումից և պետութեան մէջ պետութիւն կազմելու ձգտումներից, քանի գերմանական ազգաբնակութեան վերադարձ շարժումը Պօզնանից դէպի Արևմտեան Պրուսիա կը շարունակվի և նեցուկ չի լինի ընդդէմ ոչ-գերմանական տարրերի շարժման, մինչ այդ խօսք լինել չէ կարող կառավարութեան քաղաքականութեան արմատական փոփոխութեան մասին։ Ինչ վերաբերում է գաղթային քաղաքականութեան, դա պէտք է բաւականանայ գերման տարրին արևելեան նահանգներում գերակշռող նշանակութիւն տալով։ Սակայն կառավարութիւնը հեռամիտ չէ լեհական բոլոր հողերը գերմանացիների ձեռքը յանձնելու նպատակին։

Պահպանողականների պարագլուխ Հէյդեբրանդը մատնանշեց, որ օրէնքի անգործադրութիւնը վկայում է, թէ կառավարութեան վերաբերմունքի մէջ դէպի այդ օրէնքը արմատական փոփոխութիւն է կատարվել. երևումները վնասակար են։

Ազգային-լիբերալ Շուէտօրն ասաց, որ լեհերը վաղուց կը հրաժարվէին դիմադրելուց, եթէ պրուսական քաղաքականութեան ղեկը, մշտապէս փոխվելով, նրանց արիութիւն չը տար։

Կենտրոնի ներկայացուցիչը յայտնեց, թէ կառավարութեան գաղթային քաղաքականութիւնից աջողութիւն չէ սպասում։

Լեհ Տրամպչինսկին ասում է, որ լեհերը չեն կարող հրաժարվել իրանց ազգութիւնից, չեն կարող ընդունել, որ լեհ ազգութեամբ գերմանականից պակաս արժէք ունի։ Պրուսիան հանդիսանում է ոչ թէ ազգային պետութիւն, այլ սոսկ պետութիւն ազգային մեծամասնութեամբ. Պրուսիայի քաղաքականութիւնը լեհական հարցում պաշտպանում է լոկ գերմանացիների շահերը. Ներկայ քաղաքականութիւնը լեհերի վերաբերմամբ և հողերի սեպհական գրաւման օրէնքը հակասում են իրաւական զգացմունքին. այդ օրէնքի գործադրութեան դէպքում լեհերը կը յենվեն պետական իրաւունքի վրա, որովհետև պրուսական օրէնսդրական հաստատութիւնները չեն ներկայանում սուվերէն, այլ սահմանափակված են պետական օրէնդրութեամբ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Թաւրիզից մեզ գրում են. «Նախկին շահ Մահմէդ-Ալիի կրտսեր եղբայր Սալար-ուդ-Դովլէի Սօվուջ - Բուլաղի սահմաններում երևալը մեծ վրդովմունք է պատճառել կառավարութեանը և պարսիկ ժողովրդին։ Թւում է, թէ կառավարութիւնը պատրաստվում է դիմադրել անակնկալ պատահականութեանց։ Ապրիլի 20-ին Թէհրանից Թաւրիզ բերվեցին երկու շնէյտերի թնդանօթներ և բազմաթիւ ռազմամթերք»։

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 մայիսի

Թէհրան.—Ռուսական և անգլիական դեսպանները հանդիսաւոր ունկնդրութեան ժամանակ շահին յանձնեցին իրանց կայսրների պատասխան նամակները Մահմէդ-Հասան Միրզային պարսից գահի ժառանգ նշանակելու առիթով։ Պետական խնամակալը տաքխօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց շահի անունից բարեկամական բարեացակամութեան նոր օրինակի համար։

Մէջլիսը ընդունեց անգլիական փոխառութեան ծախքերի նախահաշւի մնացած յօդուածները։ 1.525,000 թուման յատկացվում է Թռուցիկ խմբեր կազմակերպելու Պարսկաստանի ամենագլխաւոր քաղաքներում, 125,000՝ ոստիկանութեան և ժանդարմերիայի անցեալի ռոճիկները տալու. 44,000 ֆրանկ ամեն տարի տրվելու է ժանդարմերիան վերակազմող երեք շվէդներին, 60,000 ֆրանկ՝ ներքին գործերի և արդարադատութեան մինիստրութիւնների հրաւիրված երկու օֆիցերներին։

Կ. Պօլիս. — Սէլամլըքի ժամանակ մի քանի քիւրդեր շրջապատեցին սուլթանի կառքը։ Առաջացաւ իրարանցում։ Միջադէպի ժամանակ ձերբակալված քիւրդերը յետոյ արձակվեցին։ Պաշտօնական հաղորդագրութիւնը ասում է, թէ քիւրդերը մտադրվելիս են եղել ուղերձ ներկայացնել սուլթանին։

Սօֆիա.—Շատ քաղաքներից տեղեկացնում են, որ Գէօրգիէվի սպանութեան պատճառով մեծ յուզմունք է տիրում օֆիցերների մէջ։ Կիրակի օրը քաղաքացիները հրաւիրվում են միտինգի։ Խիստ յօդուած է տպել Թիւրքիայի հասցէին մինիստրութեան օրգանը։

ԼՈՒՐԵՐ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻՑ

Հանգուցեալ Թագւոր փաշա Ցակոբեան կարևոր գումար մը դրած էր եգիպտական դրամատան մը մէջ, որու տոկոսները բարդուելով երբոր 10,000 անգլ. ոսկիի հասնէր, Զմիւռնիայի մէջ աղջկանց բարձրագոյն վարժարան մը պիտի հիմնվէր իր վաղամեռիկ աղջկան՝ օր. Դարուհիի անունով և յիշատակին համար։ Այսօր ուրախութեամբ կարձանագրենք թէ այդ կտակի գործադրութեան ժամը հասած է և տիկին Թագւոր փաշայի քոյրը՝ տիկին Ցուլիանէ Ց. Եուսուֆ զեկուցած է առաջնորդ Մատթէոս վարդ. Ինճէեանի, թէ եգիպտական բանկային մէջ գտնուած դրամը 10,000 անգլիական ոսկիի հասած ըլլալով՝ մօտերս Պարիզ իր քրոջ հետ պիտի խորհրդակցի, որպէսզի անմիջապէս այդ գումարէն 2—3000 ոսկի գետնի և շէնքի շինութեան յատկացուի և մնացորդ գումարը տոկոսով տարեկան մատակարարութեան համար գործածուելով առաջիկային բացուի Դարուհեան աղջկանց բարձրագոյն գիշերօթիկ վարժարանը։

Բեսսարաբիայի թեմի առաջնորդ Ներսէս արքեպ. Խուդավերդեան Քիշինէվէն նամակով մը կը շնորհաւորէ տեղապահ սրբազանին պաշտօնը և Ջաւախտոնը ու ճեմարանի՝ Գէորգ Դ. կաթողիկոսի օրով ունեցած փայլուն շրջանը մէջ բերելով, կը թուէ այժմու անփշեան վիճակը, աշակերտներուն ազատ կեանքը, և կարծիքը կուղէ Ն. սրբազնութեան՝ ապագայ կաթողիկոսի ընտրութեան մը մասին։

Հասէն կը հեռագրեն, թէ Պապը հանդիսաւորապէս ընդունած է հայ հռոմէականները պատրիարքը, որ իր մեծարանքը և որդիական անձնուիրութեան հաւատիքը մատուցած է անոր։ Այս ընդունելութեան մասնաւոր կարևորութիւն մը կը տրուի։

(«Ժամանակ»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՒԻԹ ԴԱՒԹԵԱՆ

Վշտալի է երիտասարդի կորուստը իր ծաղիկ հասակում։

Բայց հազար անգամ աւելի վշտալի է, երբ երիտասարդը օժտված է ձիրքով, երբ նա շնորհալի է, երբ նրա հոգեկանը գրաւում է ձեզ իր գեղարուեստական արտայայտութեամբ։

Ջութակահար Դաւիթ Դաւթեանը գեղարուեստագէտ էր իր տրամադրութեամբ, իր էութեամբ, իր հակումներով և իր ամբողջ գործունէութեամբ։

Նա հաւատում էր կեանքի տենչաւոր հեռանկարների իրագործութեան. բայց խրախճանական հոգեկայլութեան մէջ չէր ընկնում, որովհետև իրականութիւնը դեռ թախծալից էր և նրա զգայված նուագները քնքշութեան և մեղմութեան հետ միասին հնչում էին խորաթափանց վիշտ, սիրակէզ կարօտ, անվերջ սպասումներ։

Նրա կեանքի թելը յանկարծ կտրվեց, թանելով գերեզման մի անմեղ մտածողութիւն, մի շնորհալի համեստութիւն, մի գեղագիտական աւիւն։

Քիչ մնաց նա աշխարհում. բայց նրա ծանօթները և շրջապատողները ջերմ յիշատակներով կապված են այն հոգու հետ, որը ջութակի լարերով միացել էր նրանց լաւագոյն զգացմունքների հետ։

Ա. Քալանթար

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿՈՐՈՒՍՏԸ

Հայկական աղքատիկ գեղարուեստական աշխարհը մի զգալի կորուստ ունեցաւ յանձին ջութակահար Դաւիթ Դաւթեանի, որ ծաղիկ հասակում յանկարծամահ եղաւ Մարզվան քաղաքի մէջ ապրիլի 25-ին։

Այդ կորուստը ծանր է մանաւանդ նրա համար, որ տաղանդաւոր գեղարուեստագէտը դեռ մեծ ապագայ ունէր իր առաջ և հայկական գեղարուեստը մեծ ակնկալութիւններ ունէր նրանից։

Վերջերս, երբ նա հնարաւորութիւն ստացաւ ազատօրէն հնչեցնել իր ջութակը իր հայրենիքում, Թիւրքիայում, երբ նա պտտելով քաղաքից քաղաք նուագահանդէսներ էր տալիս, երբ շատ քաղաքներ առաջին անգամ լսելով նրա ջութակային եւբաժշտութիւնը, օվացիաներ էին սարքում նրան, երբ Կ. Պօլսի և Իզմիրի լրագիրները ազգային հպարտութեամբ յիշում էին նրա անունը, իբրև տաղանդաւոր հայ ջութակահարի,—ես և ինձ հետ շատերը ուրախանում էինք, որ նա հնարաւորութիւն է ստանում, բարւոքելով իր նիւթական վիճակը, անցնել Եւրօպա և այնտեղ կատարելագործել իր տաղանդը և վերադառնալ հայրենիք՝ ծառայելու գեղարուեստին, աւելի մեծ տեխնիկայով և հմտութեամբ օժտված։

Բայց անագորոյն մահը ի չիք դարձրեց այդ բոլոր յոյսերը։

Եւ թաղելով այդ յոյսերը, մեզ մնում է միայն ասել. հանգիստ յաւիտենական երիտասարդ և համակրելի տաղանդին, բարի և ազնիւ Դաւթեանին, որ իր վեհ ձգտումները տարաւ իր հետ գերեզման։

Հ. Առաքելեան

ՎԻՐՏՈՒՕԶ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐԸ

«Մնացեալը—քնել...»

Համլէտ

Իր մայիսեան դալար հասակում քնեց ջութակահարը տաղանդաւոր. փակեց աչերը յաւիտենապէս ու անէացաւ, միաձուլվեց տիեզերական մեծ գաղտնիքներին։ Չէ, մահը կարող չէ մահացնել այն, ինչ որ անմահ է, ինչ որ բարձր է նրա մութ իշխանութիւնից. գեղեցկութեան պայծառ ոգին է այդ, որ ճախրում է անհունի բարձունքներում ու մերթ այցելութեան է գալիս գեղարուեստի զանազան ճիւղերում խեղակոբոյս ու մոլար մարդկութեան, պոկում, գրաւում նրանից ցինը ու անպակ սրտեր ու, ազատելով առօրեայ ունայն աղմուկից, բարձրացնում, բարձրացնում դէպի վերը, դէպի բարին, վսեմն ու գեղեցիկը—յաւիտենականը։

Այդպիսի անապակ ու մաքուր հոգիներից էր այս օրերս հանգած Դաւիթը, որի մատաղ և զգայուն սրտում արգաւանդ հող էր գտել գեղեցկութեան ոգին ու ցանել գեղարուեստներից ամենից զգայունի, երաժշտութեան սերմերը։

Ծլեցին, ուռճացան ու ծաղկեցին այդ սերմերը, և պտուղը եղաւ յայտնի սոլիստ ջութակահար, վիրտուօզ։

Աչքերը յառած ապագայի առաջադիմութեան և կատարելութեան փայլուն հեռանկարին՝ նա ապրում ու շնչում էր երաժշտական հնչիւններով. նա «ականջալից, անձայն, խորհուրդը ճակատին, դուռ էր աշխարհի ունայն շշուկին»։ Ջութակը նրա հոգին էր, ինքն էլ ջութակի հոգին։

Բիբլիական Դաւթի նման երիտասարդ Դաւիթն էլ իր գեղգեղուն քնարով հմայեց ու գերեց իր ունկնդիրներին։ Ով գէթ մի անգամ լսել է նրա նուագը, նա կարող է միայն զգալ այն կորուստի մեծութիւնը, որ դաժան Կռոնոսը անսպասելի կերպով ծառացրեց մեր առաջ։

Այս օրերս մայր հողին պահ տուեցին աճիւնը սիրելի Դաւթի. ու թաղման տխուր կարգը կատարեցին նրա հարազատները՝ Սամսոնում։ Մենք էլ այստեղից մի տխուր սգահանդէսով այսօր պատւում ենք նրա յիշատակը։

Քեզ ենք յանձնում թանգագին աճիւնը սիրելի Դաւթի, ծերունի Պոնտոս, քեզ, որ յաւիտենականապէս գեղեցիկ ես ու քո տաբերային երաժշտութեամբդ հմայիչ. դու միայնակ, անդադրում օրօր ասա մեր Դաւթի ականջներին ու շարժիր նրա ջութակի լարերը յաւիտենապէս։

Նա մեռած չէ, նա քնած է։

Գ. Լևոնեան

ՏԽՈՒՐ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ

Այսօր կատարվում է վաղամեռիկ ջութակահար Դաւիթ Դաւթեանի հոգեհանգիստը...

Ասես, սև ճակատագրի օրէնքով սև մահը իր դառնաշունչ ու խաւար թևերն է տարածում այնտեղ, ուր աւելի արևի լոյս է պահանջվում, ուր անգամ հատ հատ ջահերը այնպէս վաղաժամ հանգչում են մահվան ցուրտ հողմից...

Այս անգամ հայ գեղարուեստական աշխարհը զգաւոր է իր երիտասարդ զոհ Դաւթեանի կորուստից։

Համակրական արտաքինով և վեհ ու սրբազան ներքինով։

Գիտէին մարդիկ, թէ ինչպիսի խոհեր էին կուտակված նրա հոգեկան ներաշխարհում, արտիստի ինչպիսի զեղումներ էին ալեկոծում նրա սիրտը, որքան հեռու էր սլանում նրա միտքը, ինչպիսի ազնուութիւն էր պատում նրա բովանդակ էութեան,—այս ամենը արտացոլանում էր նրա ջութակի քաղցր նուագից...

Այո, արժէր լսել Դաւթեանի նուագը։

Երաժշտութեան դիւթիչ ոյժը իր մի արտայայտութիւնը ևս գտնում էր Դաւթեանի ջութակով, որի նուագածութեան մէջ միախառնված էին իր ախրոյ շնորհը ու փափկութիւնը...

Լսում էինք և թովիչ հարմոնիայի ազդեցութեան տակ սկսում էինք սիրել գեղեցիկը, առվայր մի խեղդելով մեր յուզիչ ու ալեկոծիչ մտորումները...

Այդպէս էր միշտ, երբ Դաւթեանի ջութակի լարերը հնչում էին, խօսելով ու յայտնելով նուագողի շունչը, սէրը, հոգին...

Իսկ այսօր մենք զրկված ենք այդ քաղցր բոպէները ճաշակելուց, որովհետև հայկական երաժշտական անդաստանի մի լուսաւոր աստղը նոյնպէս հանգեց անգութ մահվան հարուածից։ Արտիստը մեռաւ իբրև արտիստ, իր սիրած գործիքը ձեռին, նրա ձայնակցութեամբ...

Ողբում ենք մենք ևս ցաւալի կորստեան համար, Դաւթեանի մահվան համար, որի փայլուն ապագան այնքան էլ հեռու չէր։

Այսօր թարմ գերեզմանի առաջ տաղանդաւոր ջութակահարի յարգողների խորին ու անկեղծ վիշտն է պսակաձև բոլորել, և Դաւթեանին ճանաչողների յիշողութեան մէջ շարունակ կապրի վաղահաս զոհի անմեռ յիշատակը...

Ս. Եսայեան

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ ԴԱՒԻԹ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

(Կենսագրական ակնարկ և յիշողութիւններ)

Ծանր, մահու չափ դժուարին է ինձ համար՝ կատարել ներկայիս այսպիսի տխուր պարտականութիւն, որովհետև ես մեծ գոհունակութեամբ գրել եմ միշտ նրա գովեստը. բայց ի նկատի առնելով, որ ինձանից զերազանց նրան ոչ ոք չէր ճանաչում, աւելի քան ես ոչ ոք ծանօթ չէր նրա անբիծ, բարձր և գաղափարական հոգու վերապրումների ու ձգտումների հետ, յուսաբեկ սրտով, խորտակված յոյսերով գալիս եմ ծանօթացնելու «Մշակի» ընթերցողներին նրա կարճատև, բայց բեղուն ու փոթորկալից կեանքի պատմութեան հետ։

«Մշակը», որի ջերմ բարեկամներիցն էր տաղանդաւոր ջութակահարը, այսօր սևապատված է իր էջերում զետեղելու մի մարդու կենսագրութիւնը, որի մասին նա անթիւ անգամներ խրախուսական յօդուածներ ու գովեստներ է տպագրել և նրան մեծ ապագայ գուշակել։

Դ. Դաւթեանը ծնվեց Թիւրքիայի Տրապիզոն քաղաքում 1880 թւին։ Նախնական ուսումը առնելով Վենետիկի Մխիթարեանների մօտ և զգալով իր մէջ ձգտում դէպի երաժշտութիւնը, նա մտաւ Վենետիկի կոնսերվատորիան, որտեղ դասընթացքը աւարտելով 1897 թւին, անցաւ Բրիւսէլի կոնսերվատորիան, ուր և աշակերտեց ջութակահարութեան աշխարհահռչակ պրոֆ. Թոմսոնին, որը հիացած լինելով նրա ընդունակութիւններով և ի նկատի ունենալով իր աշակերտի նուրբ լսողութիւնն ու մատների աջող դասաւորութիւնը, նրան մեծ ապագայ էր գուշակել։

1900 թւին վերջացնելով երաժշտութեան թէօրիայի և ջութակահարութեան դասընթացքը գովասանական վկայագրով, հանգուցեալը չը բաւականացաւ դրանով, այլ անցաւ Պրագա, ուր մի քանի տարի աշակերտեց համբահռչակ ջութակահար Շէվչիկին։

1904 թւին վերադառնալով իր սիրած Բրիւսէլ քաղաքը, պատրաստվեց կօնկուրսի քննութեան համար և հարիւրաւոր տեղացի և օտարազգի քննվողների միջից՝ երաժշտութեան յայտնի պրոֆէսօրներից բաղկացած ժիւրին նրան միայն արժանացրեց վիրտուօզութեան առաջնակարգ մրցանակի «Prix d’ Excellance»-ի, ներկայութեամբ հազարաւոր ժողովի։

Ահա հէնց այդ տարին էր, որ ես, գտնվելով Բրիւսէլում իբրև ուսանող, առաջին անգամ ծանօթացայ Դաւթի հետ, և սկզբից և եթ կապվեցինք իրար հետ մտերիմ և անբաժանելի ընկերութեան անխախտ կապով։

Ողբացեալ Դաւիթը այն ատուհան անկեղծ, սրտաբաց, մաքուր հոգու տէր մէկն էր, որ հէնց ծանօթութեան սկզբում բացեց իմ առաջ իր զգայուն և փոթորկվող սրտի բոլոր գաղտնիքները։ Մեր մտերմութիւնը

հասաւ այն չափին, որ առանց իրար տեսնելու՝ մի օր չէինք անցկացնում։

Որպէսզի հնարաւորութիւն ունենայինք աւելի յաճախ իրար տեսնելու, նա տեղափոխուեց իր բնակավայրից Բրիւսսելի Rue Berlin փողոցը, ուր ես էի բնակվում։

Շատ դառն ու քաղցր օրեր անցրինք մենք Բրիւսսելում, մինչև որ ես հիւանդութեան պատճառով ստիպվեցի թողնել Բրիւսսելը և, անցնելով Պարիզ յայտնի պրօֆէսոր Լանդօզէի խորհուրդներն ստանալու, վերադարձայ Կովկաս։

Այդ՝ 1905 թւին էր. ծանօթանալով մեր երկրի դրութեան հետ, տեսայ, որ Դաւթի համար գործելու շատ նպաստաւոր պայմաններ կան երաժշտութեան ասպարէզում, ուստի և անմիջապէս գրեցի իրան, որ Կովկաս անցնի։

Սակայն այնպիսի մի ջութակահար, որպիսին էր Դաւթեանը, բազմիցս դուրս գալով եւրոպական կրթված հասարակութեան առաջ և զմայլեցնելով նրան շատ ու շատ անգամներ, շնորհիւ իր համեստութեան, աւելին կասենք, արևելեան չքնաղ հարսի ամօթխածութեամբ, քաշվում, տատանվում էր բեմ դուրս գալու հայ հասարակութեան առաջ։ «Եւրոպացիները ինչ ալ ըսեն, ինծի փոյթ չէ, բայց եթէ մերայնոց ես դուր չը գամ, այդ շատ գէշ կուգէ ինծի»,—յաճախ ասում էր ինձ ողբացեալը։

Հանգուցեալի Կովկաս չը գալու պատճառներից մէկն էլ այն էր, որ նա 1904 թւից սկսեալ ուսուցիչ էր Բրիւսսելի Էտտէրբէկ կոչված կօնսերվատօրիայում, ուր նրան անչափ սիրում էին նրա բազմաթիւ աշակերտ-աշակերտուհիները։ 1906 թւին միայն՝ նա եկաւ Կովկաս, բայց չը գտաւ մեր երկրում իրան արժանի ընդունելութիւնը, որովհետև, շնորհիւ յետաշրջականութեան, հասարակութեանը տիրել էր կատարեալ ապատիա, որի պատճառով էլ նա ենթակայ էր կատարեալ անտարբերութեան։

Դ. Դաւթեանը սկսեց համերգներ տալ Կովկասի այլ և այլ քաղաքներում, այն է՝ Թիֆլիսում, Բագւում, Բաթումում, Քութայիսում, Կարսում, Երևանում, Ալէքսանդրօպօլում և այլն, Կովկասում և Ռուսաստանում յայտնի երգիչների և դաշնակահարների ընկերակցութեամբ, որոնք են՝ օպերային երգէչ Բ. Ամիրջանը, դաշնակահարներ՝ Նիկօլայեվը (Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցի վերատեսուչը), Ցեգրանեանը, Գրօսսմանը, Մ. Սամուէլեանը և այլք։

Թիֆլիսում եղած ժամանակ նա երբեմն առ երբեմն աշխատակցում էր «Մշակին» գետեղելով օպերային ներկայացումների և համերգների մասին լուրջ րեցենզիաներ։

Մի քանի քննադատութիւններ գրեց նաև վրաց «Թէատրի դա ցխովրեբա» գեղարուեստական թերթի համար ֆրանսերէն լեզուով, որոնք տողերիս գրողի ձեռքով թարգմանվեցին վրացերէնի և տպագրվեցին վերոյիշեալ թերթում։

Չը բաւականանալով Կովկասով, էներգիայով լի տաղանդը անցաւ Թիւրքիա, ուր մի շարք քաղաքներում, այն է՝ Տրապիզօնում, Սամսօնում, Կ. Պօլսում և այլուր, տուեց բազմաթիւ համերգներ, գտնելով մեծ ընդունելութիւն։

Ներկայ տարվայ փետրվար ամսին նա անցնելով Եգիպտոս յայտնի պարուհի Արմէն Օհանեանի հետ, մի քանի համերգներ կազմակերպեց Կահիրէում և Ալէքսանդրիայում։

Առաջիկայ ամրան հանգուցեալը մտադիր էր Ամերիկա գնալ, բայց անագորոյն մահը անկատար թողեց նրա այդ իղձը, որը նրա տենչանքներից մէկն էր կազմում։

«Սիրելի Ցարութիւն, ժամանակը անցնում է, ու մարդիկ ալ փոխվում են։ Ցարութիւն, իմ սիրտն ալ, հոգիս ալ փոխուեցան, մի քանի ամսուան, մի քանի օրուան, մի քանի վայրկեաններուն մէջ։ Այնպիսի մի ույժ զգում եմ մէջս, որ չեմ կրնար քեզ չը յիշել, երբ Ամերիկայի մասին խօսելով ինձ զօրութիւն էիր ներշնչում։ Թէպէտ վախենում էի, տատանվում էի, չէի ուզում առաջվայ նման, Բրիւսսէլի նման կրկին աշխատել, իդէալներ կազմել, իրագել, սակայն հիմա, Ցարութիւն, բոլոր իդէալներս, գեղեցիկի սէրս, ամբողջ իրանց ույժերով սիրտս բաբախեցնում են։

«Կրկին պէտի երթամ Եւրոպա, կրկին պէտի տեսնեմ, պէտի նուագեմ Թօմսընի, Ճէվչէկի մօտ ու այս անգամ նրանց յաջորդներէն մին, Ցարութիւն, քո «Հայու հոգին» երգիչը պէտի ըլլայ, և դու պէտի ուրախանաս ինձ լսելով, որովհետև դու դես կը սիրես, քո սրտին մէջն եմ»։ Այս էր գրում ինձ նա Կահիրէից։ Բայց աւաղ, սիրելի Դաւթիս ոսկեղենիկ երազները ի չիք դարձան շնորհիւ դաժան ու սև մահվան։

Ողբացեալի սիրած կօմպօզիտօրներն էին՝ Սարազատէ, Վենիավսկի, Դրտլա, Բեթհօվէն, Պագանինի, Շօպէն, Ալար, Բախ, Շուման, Սէն-Սանս և այլ աշխարհահռչակ երաժըշտագէտներ, իսկ յաճախ նուագած կտորները՝ «Ziqeunerveisen»-ը, «Souvenir de Moscou»-ն, «Andalouse»-ը և այլն։

Երկու տարի առաջ նոտագրեց և հանգուցեալ Իզմիրլեան կաթողիկոսի անուանը ձօնեց իր հեղինակած «Հայու հոգին» մեղեդին, որը ամենանուրբ և աջող երաժըշտական արտադրութիւններիցն էր։ Այնուհետև հեղինակեց «Կիլիկիոյ արցունքները», «Անուշ յիշատակներ», իսկ վերջերս գրել էր «Նէյին ողբը», որը ես արժանի չեղայ լսելու։

«Ցարութիւն, այս վերջինը գլուխ գործոց մը եղաւ։ Ջութակի վրա ճիշդ նէյին ձայները նմանցնում եմ, և տխուր աղաչող, սիրահարված, տանջված ձայնով մը նուագում եմ։ Առաջին նօթէն լողին մազերը բիզի պէս տնկվում են, մանաւանդ հայերը. և գիտես «Նէյին ողբը» կատարեալ սիրահարի մը աղաչանք է և մէկէն վառում է սիրողին, սիրոյ կարօտ եղողին, իդէալ ունեցողին։ Նէյը աշխարհին ամենաթրթռուն գործիքն է։ Նէյը մարդու սրտին կը դըպչի։ Նէյը կը թրթռայ և իրեն հետ բոլորին սրտերը կը թրթռացնէ. եոնէկ նէյին ողբը լողին։

«Սիրելի Ցարութիւն, նէյը նէյ է. վայ նէյ սիրողին։ Նէյը տանջանք է, չարչարանք է։ Նէյը կուլայ, կուլացնէ։ Նէյը սրտեր կարիւնէ։ Ես քեզ գրում եմ գիտցածիս պէս. եթէ քովս ըլլայիր, այն ժամանակ տարբեր էր. մի անգամ կը լսէիր և ամեն ինչ կը հասկնայիր. իսկ գիտես գրչիս ու ճիպոտիս (աղեղ) տարբերութիւնը»։

Ահա այն բառերը, որոնցով բնորոշում էր իր վերջին կօմպօզիցիան ողբացեալ ընկերս։

Եւրոպական ամենաականաւոր կօմպօզիտօրների հետ մօտ ծանօթութիւն ունէր նա, որոնցից Սարազատէն, Իզային, Կուբէլիկը հանգուցեալին շատ էին յարգում։ Սարազատը ուղղակի հիացած է եղել, երբ նա նուագելիս է եղել հռչակաւոր կօմպօզիտօրի հեղինակութիւնները։ Ահա այսպիսի մեծ ույժ, մի խոշոր տաղանդ կորցրեց հայ ժողովուրդը և գեղարուեստը։

Երկար տարիներով ապրելով եւրոպացիների մէջ, հանգուցեալը կատարելապէս եւրօպականացել էր։

Այնպէս որ՝ երբ 3 տարի առաջ Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը նրան հրաւիրեց իբրև երաժշտութեան ուսուցիչ, ողբացեալին շատ ծանր թւաց մեր մթնոլորտը և մի տարուց յետոյ հեռացաւ դըպրոցից, թողնելով իր աշակերտներին խորին տխրութեան մէջ։

Նա տիրապետում էր լիովին ֆրանսերէնին և իտալերէնին։ Խօսում էր նաև անգլիերէն և մասամբ ռուսերէն։ Քաղաքավարութեան կանօնները նրա մօտ հասնում էին իրանց գագաթնակէտին, իսկ նրա համեստութիւնը և ամաչկոտութիւնը անցնում էին ամեն չափից ու սահմանից։ Եթէ հանգուցեալը մի քիչ բիրտ, համարձակութիւն ունենար, անկասկած է, որ աւելի մեծ անուն կարող էր հանել և մեծ ասպարէզ նըւաճել։

Որպ՚ս չի կարողանամ նրա լիակատար բնորոշումը տալ ընթերցողներին, անհրաժեշտ է անդորր հոգի, նորմալ կացութիւն, պայմաններ՝ որոնցից ես զուրկ եմ ներկայիս, որովհետև նրա անսպասելի և դառնագէտ մահը անչափ մեծ կսկիծ պատճառեց ինձ։

Կորուստը անփոխարինելի է հայ ժողովրդի համար, բայց ինձ համար՝ նա աւելի ևս անփոխարինելի է, որովհետև ես կորցրի իմ ամենասիրելի, ամենամտերիմ ընկերոջ, որին ոչ ոք աշխարհիս վրա ինձ համար չէ կարող փոխարինել։

Այժմ, սիրելի ընկեր, ննջիր խաղաղ, յաւիտենական անխռով քնով։

Ցար. Գասպարեան

ԱՅՍՕՐՎԱՅ ԶԲՕՍԱՆՔԸ

Այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, տեղի կունենայ համակրելի նպատակի ծառայող մի զբօսանք Թիֆլիսի «Սպօրտ» կոչված այգում, որ անցեալում Թիֆլիսի ժողովարանի ամառային այգին էր։

Զբօսանքի եկամուտը նշանակված է Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեան օգտին։

Զբօսանք կազմողները չեն խնայել իրանց կողմից ամեն տեսակ ջանքեր զուարճալի դարձնելու զբօսանքը և նրան տալու գարնանային տօնի բնաւորութիւն։

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԱՐՇԱԿ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Բագու, 27 ապրիլի

Ձեր թղթակից Եփ. Վարդանեանը «Մշակի» № 82-ում շատ ճիշդ գծերով էր դուրս բերել Թադէոսեանի գործունէութիւնը և բնաւորութիւնը։ Ճիշդ որ նա բուն մտքով ժողովրդական ուսուցիչ է եղել. որտեղ որ ծառայել է, թողել է բարի յիշատակ և անուն։ Բացի լաւ դասատու լինելուց, իր ամբողջ ազատ ժամերը նուիրում էր ժողովրդի մտաւորը և տնտեսականը բարձրացնելուն. նրա շնորհիւ է, որ Ագուլիսի ժայռոտ և անպտղաբեր ձորում և Մեղրիում տեղծվեց մի նոր գործ՝ շերամի սերմ պատրաստել եւրօպական ձևով, որով հարիւրաւոր անգործ մարդկանց հաց մատակարարեց և շերամապահութեանը ահագին զարկ տուեց։ Վերին աստիճանի անշահասէր էր. իր կնոջ հետ միասին գնում էին ամենայետ ընկած գիւղերը և դպրոցներ բացում, տարեկան 300—360 ռ. ռոճիկով, և կազմակերպելով ներկայացումներ, երեկոյթներ, «խորհուրդ-մեծ» շրջելով իր ռոճիկը հայթայթում ու դպրոցին կից գրադարան հիմնում։ Գիւղերում և գաւառական քաղաքներում երիտասարդների գլուխն անցած՝ կռւում էր ցեցերի, աղախնների, տանուտէրների և տգէտ հոգևորականների դէմ ու ասպարէզից հեռացնում։ Անվախ մերկացնում էր նրանց արարքը և միշտ կռւում այն հոգաբարձուների հետ, որոնք կպչում էին ուսուցչի պատւին։ Շրջելով շրջակայքը, ծանօթանում էր նրանց կարիքներին և թըղթակցում լրագիրներին։ Երեկոները ժողովվելով գիւղացոց՝ կարդում էր լրագիրներ, գրքեր և կամ դասախօսում։ Իսկ քաղաքներում անգրագէտներին և հայերէն չիմացող աշակերտներին սովորեցնում մայրենի լեզուն և պատմութիւնը։ Նրա նախկին պաշտօնակիցները բոլորն էլ հեռացան այդ ծանր ասպարէզից և այժմ ապահով վիճակի տէր են. բայց նա երբէք չը ձգտեց հարստութեան և չաղ պաշտօնի։ Եւ այժմ, 25 տարի ծառայելուց յետոյ, նա ֆիզիկապէս քայքայվել է, մեծ ընտանիքի տէր լինելով՝ պարտքի տակ ճնշվել. բայց և այնպէս՝ նա չէ յուսահատվել և չէ ափսոսում, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրեց իր սիրած գործին։

Եւ այժմ, երբ հոգաբարձութիւնը և ընկեր ուսուցիչները որոշել են տօնել նրա 25-ամեակը, լաւ կը լինէր, որ չը բաւականանային ուղերձներով, հեռագիրներով և շնորհաւորութիւններով, այլ մտածէին նրա ծերութիւնը փոքր ի շատէ ապահովել կենսաթոշակով կամ յաւելեալ ռոճիկով և կամ նրա աւարտող որդու համար միջոցներ գտնէին, որպէսզի միւս չորս որդիները անուս չը մնան։ Ահա այս կը լինէր իսկական յոբելեան և վարձատրութիւն չարքաշ մշակին։

Մեր մէջ թէև տօնվել են ուսուցիչների յոբելեաններ, բայց նրանք մեծ մասամբ ծառայել են թեմական դպրոցներում, իսկ Թադէոսեանը զուտ ժողովրդական ուսուցիչ է, ծառայած՝ միմիայն ծխական դպրոցներում։ Եւ որովհետև սա առաջին յոբելեանն է, ուստի և թող Բագուի հոգաբարձութիւնը առաջին օրինակը տայ, քանի որ նա կենսաթոշակ է տալիս քահանայի, տիրացուի ընտանիքին անգամ։ Սրանով խրախուսած կը լինի ամեն տեղի հայ ուսուցիչներին, որոնք կը տեսնեն, որ իրանք էլ ծերութեան օրերում անօգնական չեն մնայ։ Թադէոսեանը աւարտել է Ներսիսեան դըպրոցը և ուսուցչութեան մտել 1886 թ., ուսուցչի և պետ-ուսուցչի պաշտօն է վարել՝ Ախալցխայում, Դերբենտում, Ագուլիսում, Մեղրիում, Ոսմիս և Փառակա գիւղերում, Էնզէլիում և վերջին չորս տարիներս՝ Բագւում։

Նախկին ուսուցիչ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Ինչպէս գիտեն մեր ընթերցողները, Պետերբուրգի հայոց եկեղեցական խորհուրդը մօտ 11,000 ռուբլի է յատկացրել, որպէսզի մեր թեմական դպրոցներին, Էջմիածնի ճեմարանին, Ախալցխայի և Ալէքսանդրօպօլի վիճակային դպրոցներին կից հաստատվեն գիւղատնտեսական դասընթացքներ։ Այժմ մեզ հաղորդում են, որ խորհուրդը յանձնել է ճեմարանի վերատեսուչ Բագ. վարդ. Վարդազարեանցին կազմակերպել մի խորհրդակցութիւն՝ որոշելու համար թէ ինչպէս իրագործել այդ ծրագիրը։ Խորհրդակցութեան մասնակցելու պէտք է հրաւիրվեն դպրոցների տեսուչները կամ ներկայացուցիչները և մասնագէտ գիւղատնտեսներ։ Խորհրդակցութիւնը կը կայանայ Թիֆլիսում յունիսի 5—7-ին, Բագրատ վարդապետի նախագահութեամբ։

◆ Մի քանի օրից ի վեր Թիֆլիսումն է գտնվում տիկ. Վ. Քանանեան, որ իբրև դուստր Մարիամեան-Ցովնանեան օրիորդական դպրոցի հիմնադրի, այցելեց դպրոցը, ներկայ եղաւ դասերին, երգեցիկ խմբի երգեցողութեան։ Տիկինը նուիրեց չքաւոր աշակերտուհիների օգտին 100 ռուբլի։ Տիկ. Քանանեան մտադիր է գնալ Էջմիածին, ուր, ինչպէս գիտենք, նրա ծախքով պէտք է կառուցվի մանկավարժական թանգարան։

◆ Այսօր, Միքայէլեան փող. № 65 Նոր այգում (բժ. Կարապետեանի) կայանալու է շքեղ զբօսանք, յօգուտ Խարփուխի ս. Սարգիս եկ. ծխ. դպրոցի։ Յուսով ենք, որ հայ հասարակութիւնը չի զլանայ իր աջակցութիւնը մի դպրոցի, ուր սովորում են բազմաթիւ վրացախօս երեխաներ։ Դպրոցը առանձին ապահովութիւն չունենալով, կարիք ունի կողմնակի աջակցութեան։

◆ Թիֆլիս է եկել մի երկու օրով ճեմարանի տեսուչ Բագ. վ. Վարդազարեան։

◆ Չենք կարող չը հրաւիրել «Баку» թերթի խմբագրութեան ուշադրութիւնը մի տարօրինակ և մեզ համար անհասկանալի վարմունքի վրա։ Այդ թերթը, քաղելով «Մշակից» զանազան տեղեկութիւններ, աշխատում է չը յիշել աղբիւրը, և իր այդ աշխատութեան մէջ յաճախ անյարմար դրութեան մէջ է ընկնում։ Նորերս «Մշակի» մէջ, № 89-ում, տպված էր ցուցակն այն բարեգործութիւնների, որ կատարել է Ալ. Մանթաշեանը իր կենդանութեամբ։ Ի թիւս այլ լրագիրների, Ալէքսանդրօպօլի «Ախուրեան» թերթն ևս արտատպեց այդ ցուցակը, յիշատակելով աղբիւրը։ Սակայն «Баку» թերթը փոխանակ «Մշակից» արտատպելու՝ աւելի վաղ, արտատպում է երեք օրից յետոյ «Ախուրեան» թերթից։ Նոյնպէս և իր վերջին №-ում «Баку» թերթը, զանազան քաղուածներ անելով հայ թերթերից, յիշում է նրանց անունները, բայց արտատպելով «Մշակից» տեղեկութիւններ Ջաւա կղզու հայերի մասին, նա հարկ չէ համարում յայտնել, որ քաղել է «Մշակից», քանի որ ուրիշ ոչ մի թերթում տպված չէին այդ տեղեկութիւնները։

◆ Մեզ յայտնում են, որ Կովկասի Հայոց Հրատարակչական Ընկ. վարչութիւնը ստացել է Միք. Յովս. Արամեանից Ընկերութեանը նուիրաբերած 200 ռուբլին։ Վարչութիւնը այդ գումարից 75 ր. հաշւելով որպէս մշտական անդամակցական վճար՝ Մ. Արամեանցին ընդունեց Ընկերութեան մշտական անդամ, իսկ մնացած 125 ռուբլին որպէս նուէր։

◆ Քաղաքային դումայի ձայնաւորների խորհրդակցութիւնը կանգ առաւ քաղաքային իրաւասուների նոր ընտրութիւնների առիթով քաղաքը երեք ընտրողական մասերի բաժանելու որոշման վրա.

◆ Այսօր, Կովկասեան Կայսերական Բժշկական Ընկերութեան շէնութեան մէջ, ժամը $9^{1}/_{2}$—11-ը Ն. Սարգսեանը երեխաների համար կը դասախօսէ խիտ անտառների մասին։ Տիկ. Վարնաօվան ժամը 11—12-ը վրացերէն կը խօսէ մեղուների մասին։ Ժամը 5—6-ը բժ. Գամբաշիձէն հասակաւորների համար դասախօսութիւն կը կարդայ թոքախտի մասին։

◆ 1910 թ. Ապշերօնեան թերակղզում ընդամենը նաւթ է ստացված 31.611,829 փութ։ Ըստ քանակութեան առաջին տեղը բռնում է Նօբէլի ֆիրման, յետոյ Կասպիական Սև-ծովեան Ընկերութիւնը, երրորդ տեղը՝ Մանթաշեանը և այլն։ Բացի դրանից Սուրախանում ստացվել է 579,500 փութ կարմիր ու մութ նաւթ, 169,400 փութ գազ և 20,200 փութ սպիտակ նաւթ։ 1910 թ. արտահանվել է նաւթ Անգլիա 186.611,531 փութ, Գերմանիա՝ 109.967,074 փութ, Հօլլանդիա՝ 98.772,132 փութ, Չինաստան՝ 84.019,462 փութ, Եապօնիա՝ 46.513,528 փութ, Բելգիա՝ 40.272,617 փութ, Հնդկաստան՝ 36.317,618 և Իտալիա՝ 26.522,268 փութ։

◆ Բագւում վաճառական Շամսի Հասանօվի կառավարչի բնակարանից անյայտ անձեր գողացել են 20,000 ռուբլուց աւելի գոհարեղէն և ոսկեղէն։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը վերջնական պայմանագիր է մշակել Բագուի Կուլիբէգօվ և Ընկ. ֆիրմայի հետ, որը նաւթ է մատակարարելու թէ քաղաքային հաստատութիւններին և թէ ազգաբնակութեանը։

◆ Մայիսի 11-ին տեղի կունենայ Վրաց Ազգագրական Ընկերութեան նիստը։

◆ Այսօր, ցերեկ. ժամը 11-ին, Ժողովրդական Տանը Երմօլաևը կը կարդայ դասախօսութիւն փողի նշանակութեան և դերի մասին։ Ժամը 1-ից նոյն տեղում կը լինի վրացական ցերեկոյթ։

◆ Նահանգական ատեանը հաստատեց դումայի որոշումը՝ պրօֆ. Սիվէրսին Պետերբուրգից հրաւիրելու մասին, որ պաշտօն ունի կանօնաւորել հաշւապահութիւնը Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան մէջ։

◆ Հանգուցեալ կոյս Արամեանցը 100 ռուբլի է կտակել ծրի ու էժանագին ճաշարանների ընկերութեանը։

ՄԱՄՈՒԼ

Կ. Պօլսի «Բիւզանդիոն» թերթը, խօսելով հայերի և յոյների մասին, հետևեալ կարծիքն է յայտնում.

Յոյներն օսմ. ազատութեան հռչակումէն բնաւ չգինովցան, չխանդավառեցան, ցոյցեր չըրին, բայց նաև գործնական օգուտներ քաղելու չվերացան։ Հայերը կարծես պատերազմի դաշտին վրայ վիրաւորուած էին՝ երբ ազատութիւնն եկաւ, և գործի սկսելէ առաջ իրենց վէրքերը դարմանելու համար բժիշկները դիմեցին։ Ամեն տեսակ բժիշկներ եկան հասան վիրաւորուած, հիւծուած հայ ժողովուրդն առողջացնելու, և ինչպէս որ ամենքս ալ գիտենք, ճշմարիտ դօքթօրներուն քով շառլատաններն ալ պակաս չեղան։ Իսկ յոյներն արդէն ողջ առողջ էին, երբ վերցաւ համիդեան ռէժիմը, բժշկի հետ խնդիր չունէին և իսկոյն գործի ձեռնարկեցին, հիմնելով նաւային, առևտրական, ճարտարական ու դրամական ընկերութիւններ։ Այս սկզբնական տարբերութեամբ ահա այնպէս թուեցաւ, թէ յոյներն հայոցմէ աւելի գործի մարդիկ են, բայց մենք կը հաւատանք, թէ à chance égale, հաւասար պայմանի մէջ, կամ, ինչպէս կըսեն անգլիացիք, given fair play, ասպարէզ գտնելով, հայը նուազ գործի մարդ չէ, քան յոյնը։

*

Բագւում հրատարակվող «Կոչ» գրական, հասարակական և տնտեսական օրգանի երկրորդ համարը լոյս տեսաւ։ Մինչև այժմ լոյս տեսած երկու համարներից կարելի է եզրակացնել, որ երկշաբաթաթերթը ընթանալու է որոշ ուղղութեամբ և ընդգծած ունի որոշ ծրագիր։ Եթէ ճիշդ է ֆրանսիական այն ասացուածը, թէ «կարծիքների ընդհարումից է բղխում ճշմարտութիւնը», ապա ցանկալի պէտք է համարվի «Կոչի» պէս որոշ հոսանք արտայայտող օրգանի գոյութիւնը մեր մէջ՝ հասարակական և սօցիալական հարցերի բազմաբովանդակ և բազմակողմանի ուսումնասիրութեան համար։

Առաջնորդող յօդուածը (№ 2-ի մէջ) կրում է «Հայ բուրժուազիայի սիկօֆանտը» վերնագիրը։ Խմբագրական ծանօթութեան մէջ, որ գրված է «Սուրհանդակի» խմբագիր Ա. Երիցեանի համար, բացատրված է այդ բառը։

Յօդուածագիրը, յարձակվելով սկզբում լիբերալ կամ լիբերալ ձևացող մամուլի վրա, ասում է, որ «մտքի և խօսքի կշիռը հասել է ծայրայեղ անկման, որ գռեհիկ, տափակ և սահմանափակ գրական միմոսութիւնը ընդունվում է հրապարակախօսութեան փոխարէն։ Թագստոցից դուրս են սողացել բութ և մութ գրչակներ և իրանց պիղծ ճնչով ապականում են գրական խօսքը»։

«Բայց,—ասում է «Կոչը»,—բոլոր միմոսութիւնները, բոլոր գրական գլուխկոնձները էլի տանելի են, բայց «Սուրհանդակի» խմբագիր պ. Ա. Երիցեանի, այդ չափն ու սահմանը կորցրած պարոնի գրութիւնները անհանդուրժելի են»։

Պատկերը, սակայն, աւելի լրացված լինելու համար Ա. Երիցեանի կողքին նստել է և Ա. Մուպայաճեանը, որը մինչև այսօր զաքարէական պաշտամունքի պահպանեց, իրան ուղղված հարցապնդումների դէմ, իսկ սովորաբար երերուն խղճմտանք ունեցողներն են, որոնք շտապում են ուրիշներին բարոյախօսութեան քարոզներ կարդալ։

Հայ իրականութեան ծաղրալի արտայայտութիւններից մէկն էլ այն է, որ Երիցեաններ և Մուպայաճեաններ յանդգնում են հանդէս գալ իբրև հրապարակախօսներ, փոխանակ մնալու հերոսներ Վաքէում և Քիւրդստանում։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Լուրերի համաձայն, արձակվում են ներքին գործերի մինիստրի օգնական Կրժանովսկին, մամուլի գործերի վարչութեան ղեկավար Բէլգարդտ և տեղական տնտեսութեան վարչութեան կառավարիչ Գերբել։ Կրժանովսկիի տեղ նշանակվելու է սենատոր Նէյդգարդտը։

◆ Անգլիական պարլամենտականները իրանց այցելութիւնը Ռուսաստան յետաձգեցին ձմրան։

◆ Մոսկվայի լրագիրների ասելով՝ Բէմզին է նշանակվելու Մոսկվայի համալսարանում։

◆ Սարատովի սեմինարիան ռուսաց սինօդի կարգադրութեամբ փակվեց։

◆ Քաղաքային վարչութիւնը Օդեսայում պաշտօնանկ արեց 13 վարժուհիների՝ ազատագրական շարժմանը մասնակցելուն համար։

◆ Եապօնական մամուլը շարունակում է խորհուրդ տալ կառավարութեանը՝ դաշն կռել Ռուսաստանի հետ։

◆ «Новое Время»-ն, խօսելով Թիւրքիայի՝ Պարսկաստանում ձեռնարկած ագրեսիվ քաղաքականութեան մասին, յարձակվում է ռուսական դիպլոմատիայի վրա, որը ամեն կերպ ջանալու է, որպէսզի թիւրքերը Անդրկովկաս չը մտնեն։

◆ Գեգեչկօրիի հետ պատահած միջնադէպը առիթ տուեց աջակողմեան լրագիրներին նորից յարձակում գործելու ձախակողմեանների վրա։

◆ Ռուսաց սինօդի նոր օբէր-պրօկուրորը յայտնել է, որ ինքն հետևելու է Պօբէդօնօսցէվի ուղղութեան։

◆ Պետերբուրգի համալսարանից ոստիկանութեանը դուրս տարան։

◆ Ցայտնի լրտես Վէյսմանը ձերբակալվեց։

◆ «Wiener Journal»-ը հաղորդում է, որ Գերմանիան Աւստրիային առաջարկեց բողոքել Ֆրանսիայի գործողութիւնների դէմ Մարօկկօյի առիթով, բայց Աւստրիան մերժեց և Վիէննայի գերմանական դեսպանի դրութիւնը երերվեց։

◆ Բեռլինի լրագիրները յուզիչ տեղեկութիւններ են տալիս Կիէվից՝ Չարդի հիւանդութեան մասին։

◆ Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովը այժմ այնքան առողջ է զգում իրան, որ կարող է մեկնել արտասահման վերջնականապէս բժշկվելու համար։

◆ Լօնդօնի երեկոյեան լրագիրները սենսացիօն լուր են հաղորդում, իբր Մուլէյ-Հաֆիդը գերի է ընկել Մէկինէցում սուլթան հռչակված Էլ-Զինին։

◆ Բարցելօնայում 20,000 մարդուց բաղկացած միտինգին որոշվեց բողոքել սպանական կառավարութեան մարոկեան աւանտիւրայի դէմ։

◆ Թիւրքաց մինիստրական ճգնաժամը դեռ շարունակվում է։

◆ Բօլգարական սահմանագլխին վերջերս երևացել են շատ հրոսակախմբեր։ Մանր ընդհարումները թիւրքական սահմանապահ զօրախմբերի դէմ շարունակվում են։

◆ Իտալիայի կամաւոր գնդերի օգնութիւնը ապստամբ ալբանացիներին տարածվում է մեծ չափերով։

◆ Ստօկհօլմում պալատը 105 ձայնով ընդդէմ 23-ի մերժեց այն բոլոր օրինագծերը, որոնցով առաջարկվում էր ընտրողական իրաւունք տալ կանանց։

◆ Չը նայած որ Մանջուրիայում առանց այն էլ չին զօրքերի թիւը մեծ է, համարեա ամեն օր նոր վաշտեր են մտնում Մանջուրիա։ Սակայն այդ

հանգամանքը չէ արգելում խունխուզներին հրացանազարկել ռուսական շուգենաւերը։

◆ Ջինւոր. մինիստր Սուխոմլինովը մեկնեց Նորէ՞ագեներալ-նահանգապետ Տէրաուչի հետ տեսակցվելու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

6 մայիսի

ՎԻԵՆՆԱ։ Վախճանվեց երաժշտագէտ Գուստավ Մալէրը։

ՀՌՈՄ։ Կալաբրիա նահանգի Մոնտեսաբաչէի մոտերը գտնվեցին հին Կաւլոնիա քաղաքի յունական տաճարի նշանաւոր աւերակները։

ՌԷՅՄՍ։ Օդագնաց Մարին մեռաւ։

ԿՕԼԻԲՐԱ։ Դուռաքրութեան մէջ մեղադրվելով կալանաւորվեցին 10 մարդ, որոնց թւումն է պրոֆ. Կաուֆմանը։

ԿԻԵՎ։ Հեղեղը խոշոր վնասներ հասցրեց գանքսերին. տեղեկութիւններ են ստացվել մարդկային զոհերի մասին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մինիստրների խորհուրդը մերժեց Պրիամուրի գեներալ-նահանգապետի միջնորդութիւնը՝ Թոյլ տալու աշխատեցնել ռուսների բացակայութեան պատճառով 24,000 չին բանուորների։

ՆՈՐ-ԲՈՒԽԱՐԱ։ Պետերբուրգ մեկնեց բուխարական էմիրը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների։

Ընդունում է հիւանդներին՝

Առաւօտեան ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։

Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։

Կուկիա, Սեմենովսկայա փողոց, № 16.

Տէլէֆօն № 40.

(Ե. ու. կ.) 220. 100—21

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ և ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունել. ամեն օր (առաւօտ. ժ. 9—12 / երեկոյեան ժ. 5—7

(Ե. Հ. Կ.) 1254. 100—65

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Առաւօտեան ժամը 10—1.

Երեկոյեան ժամը 5—7.

Վելեամինովսկայա փողոց, № 8.

(Կ. Հ.) 416. 100—4

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։

Պրոֆ. Mathien -ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11. / երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տել. № 1067.

(Օ. Մ.) 1179. 100—90

ՖԷԼԴՇԷՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ

ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ

ՖԵԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

կատարում է կաշուի տակ սրսկումներ, վէրքի փաթթումն, գեղերի քսումն, դնում է բանկաներ։ Բժշկութիւն ողամարդի սեռական թուլութեան, անկառողութեան, սերմնահոսութեան եւ երազախաբի, հիմնաւոր բժշկութիւն տրիպէրի (սուսանակ), ցոյց տալով հմուտ մասնագէտ բժիշկների։ Օտարերկրեայ հիւանդներին մանրամասն խորհուրդներ և դեղերգրաւոր կերպով։ (Ուղարկել 3 րուբլի)։ Մասսաժ, էլեքտրականութիւն, բժշկական մարմնամարզութիւն։ Ըն-

դունելութիւնը 3—4½ ժամը ամեն օր։ Ծախվում է իր կազմած «Ցղամ. եւ կանանց գաղտնի հիւանդ. բժշկարան» նկարներով և ըէցէպտներով։ Գինը 50 կոպ., ճանապարհածախս՝ 15 կ.։ Հասցէն. Тифлисъ, Семеновская ул. № 9.

(Կ. Հ.) 160. 50—20

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Սիֆիլիսի բժշկութիւն Էրլիխի «606»-ով

Ընդունե- (12½—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Հասցէն (Սօլօլակ, Բէբուտովսկայա, № 33.
(Сололаки, уголъ Бебутовской и Паскевича, 33.

(Հ. ու. կ.) 1134. 100—94

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

Համաձայն հրամանի վիճակային կօնսիստօրիայի հայոց Վրաստանի և Իմերեթի՝ այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, Հրեշտակապետաց եկեղեցում, պատարագից յետոյ, ժամը 12-ին, նշանակված է երկրորդ և վերջին ծխական ժողով, պարսիկ Ջէյնալովի հետ ունեցած եկեղեցապատկան պատի վէճի մասին. ուստի խնդրում եմ նոյն եկեղեցու պ. պ. ծխականներին՝ նշանակված օրը և ժամին շնորհ բերել ժողովի, յիշեալ գործի համար մի մասնաժողով ընտրելու։

Գործակալ հ. եկեղ. ա. մասի՝

Սարգիս աւ.-ք. Շիօյեանց

481. 1—1

ԽՈՇՈՐ ՍԻՒՐՊՐԻԶ

Կեանքի մէջ մէկ անգամ!!!

600 ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ 3 Ռ. 90 Կ. միայն

1. Ճշտ ժամաց.-անկէր՝ ուղիղ ընթացքով, 6 տ. երաշխաւորութեամբ։
2. Կանացի գեղեցիկ մաստի ամերիկ. ադամանդով։
3. Կանացի հրաշագեղ մանեակ բազմաթիւ մարգարիտներով և պատենտային փականով։
4. Կանացի օճեղ եւ էլեգանտ ապարանջան ամերիկ. «Դուբլէ» ոսկուց։
5. Դրպանի օճեղ ճեյեսէ՝ 4 առարկան.։
6. Մի զոյգ օղ՝ ամերիկ. ադամանդ. և պատ. փականով։
7. Էլեգանտ եւ օճեղ կաշուէ պորտսօնէ։
8. Ալբոմ՝ 50 նկարներ. ծնուրաներով։
9. Դ-ր Կօխի ծխափող-ապարատ անվնաս ծխելու համար։
10. Մեխանիկ. ծալվող մկրատ՝ չքեղ փատլարի մէջ։
11. Նոյնպէս եւ 500-ից աւելի նկարներ. եւ օգտակար առարկաներ։

Բոլոր 600 առարկաների համար, հաշւելով և ժամացոյցը, առնում ենք միայն 3 ր. 90 կ. (ժամացոյցն առանձին արժէ նոյն գինը)։

Վերադիր վճ. ուղարկելուց՝ մէկից մինչև 3 գարնիտուրի համար հաշւվում է 55 կ., Սիբիր՝ 95 կ.։ Հասցէն. О-ву «МЕРКУРІИ», Лодзь Л. 46.

Չը հաւանածները յետ ենք ընդունում ու փողը վերադարձնում։

(Հ. Կ.) (В. 31042) 340. 10—6

ՌՈՒՍ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԳՐՈՂՆԵՐ

Լոյս են տեսել

1) Դ. Այզման։ «Հանգոյցի լուծումը», Թարգմ. Օ. Գենջեանի 3 կ.
2) Լէօնիդ Անդրէեվ։ «Անզգուշութիւն» Թարգմ. Օլգա Գենջեանի 5 կ.
3) Կսենիա Մորոզովա։ «Ինչու են ջախջախված երջանկութեան թևերը», Թարգմ. Յակովբ Գենջեանի 3 կ.
4) Ա. Ի. Կուպրին։ «Տրամվայում», Թարգմ. Օ. Գենջեանի 5 կ.
5) Օսիպ Դիմով։ «Վեստալուհի» Թարգմ. Յակովբ Գենջեանի 5 կ.
6) Փեօդոր Սոլոգուբի Նովելա, «Ոսկէ սանդուխք», Թարգմ. Յակովբ Գենջեանի 8 կ.

Պատրաստվում են տպագրութեան համար հետևեալ հեղինակների գրուածները. Եվգենիյ Չիրիկով, Սերգէեվ-Ցենսկի, Բորիս-Զայցեվ, Փեօդոր Սոլոգուբ., Ռեմիզով, Սերգէյ Գորոդեցկիյ եւ այլն։

Վաճառվում են Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառանոցներում։

Գումարով առնողներին 20% զեղչ և ճանապարհածախսը հրատարակչի վրայ։ Ուղարկվում է և վերադիր վճարով։ Փոքր քանակութեամբ պահանջողները կարող են ուղարկել դրամի փոխարէն պօստային մարկաներ։

Դիմել՝ Тифлисъ, Елизаветинская 114, Акопу Генджіану.

(Կ.) 114. 5—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՐԵՒԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ

ՔԱՐՏԷԶԸ

Մեծադիր եւ գունաւոր։

Մասշտաբ 1 : 800,000.

Երկարութիւնը 2 արշ. 10 վերշ., լայնութիւնը 1 արշ. 7 վ.։

Կազմեց Գ. Վարդանեան, նկարեց Գ. Դիւստերդիկ։

ԳԻՆՆ Է 4 ՌՈՒԲԼԻ։

Վաճառվում է Թիֆլիսում՝ բոլոր գրավաճառանոցներում, Բագւում՝ «Сотрудникъ»-ի մօտ։ Գլխաւոր պահեստը՝ Թիֆլիս, Ванкскій пер. № 7, Գ. Վարդանեան, կամ Литографія «Дюстердикъ», Судебная № 29.

(Օ. Մ.) 486. 6—1

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

CASCARA MIDY

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոները, պառկելուց առաջ։

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեռց և փորլուծութիւն։

Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré. Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։

(8, 18, 28) (M. 305088) 1050. 0—47

(М. 16907) 387. 3—2

ԿՈՎԿ. Հ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Լոյս տեսաւ Փիլիպոս Վարդանեանի անգլիերէն բնագրից լիակատար թարգմանութեամբ

ԼՈՒԻՍ ՈՒՕԼԷՍԻ

ԲԷՆ ՀՈՒՐ

I հատոր

II հատորը լոյս կը կը տեսնի մայիսի 20-ին։ Երկու հատորի գինը միասին 1 ր. 50 կոպ.։

Դիմել՝ Тифлисъ, Кавказское Армянское Издательское Общество, Бебутовская ул. № 25.

(Ե. Չ. Կ.) 461. 3—3

ՀՐԱՒԷՐ

Այսօր, կիրակի, մայիսի 8-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Քամոյեան ս. Գէորգ նորակառոյց եկեղեցում կայանալու է ծխական արտակարգ ժողով։

Օրակարգ.

1) Հոգաբարձութեան զեկուցումը եղբ. Բօզարջեանների նուիրատուութեան մասին։
2) Ներկայ տարվայ փետրվարի 20-ին ընտրված մասնաժողովի զեկուցումը երեցփոխ Ստ. Վարդապետեանի գործելակերպի մասին։

Քամոյեան ս. Գէորգ եկեղեցու

Հոգաբարձութիւն

(Ա. Օ.) 475. 2—2

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՌԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆ

5 տիրաժ, իւրաքանչ. մէջ գլխաւոր գումարը ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ

Մօտակայ տիրաժը 7/20 յուլիսի։

Բոլոր տիրաժների արժէքը 16 միլ.

Մասնաճ. պատուէր տալուց 6 ր., սեպ. և նոյ. 5ր.

Փողը կարելի է ուղ. և ռուս. պօստ. մարկաներով։

Տիրաժի թղթերը ուղարկվում են ձրի։

ԲԱՆԿ ԲԵՐՆԱՐ և ԸՆԿ., ՊԱՐԻԶ

30, Սեվաստոպոլսկի բուլվար, 30.

Գրել և հասցէագրել կարելի է ռուսերէն։

(В. 36380) 383. 18—2

ՀԵՄՈՐՐՈՅԻ (ՏՐԻՊԵՐ) ԴԷՄ ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ

„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ“

նեգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց։ Գործածելու ձեռնարկը կցված է արկղներին։ Բսկական մասայով արկղներում, հատ՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։

Միաժամանակ յառ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ բորբոքը։

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով։

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում։

(Կ.) (П. 12474) 0 14

Աւտոմոբիլների երթեւեկութիւն

ՋՈՒԼՖԱ-ԹԱՒՐԻԶ

ՏՈՄՍԱԿԻ և տեղեկութեան համար դիմել ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆՑԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ՝ Սերգիէվսկայա փողոց, № 7.

(Ու. Կ. Ե.) 3—2

Լոյս տեսաւ

ԳԱՂՏՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

նկարներով։ Ցղամարդի և կնոջ ծածուկ հիւանդութիւնները, վարակվելուց ազատ մնալու կանոնները և այլն։ Բազմաթիւ խորհուրդներ եւ ռէցէպտներ։ Անհրաժեշտ գիրք բոլոր չափահասների համար, մանաւանդ գաւառներում, որտեղ չը կան մասնագէտ բժիշկներ։ Գինն է 50 կոպ.։ Ճանապարհածախսով 65 կոպ.։ Կազմեց մեղկըսն. Ֆէլդշէր Ա. ԵՍԱՅԵԱՆ։ Ծախվում է Թիֆլիսում «Կենտրոնական» և «Գուտտենբերգ» գրախանութներում և հեղինակի մօտ։ Նաև ծախվում է «Սուսանակ և նրա բժշկութիւնը», նկարներով, խորհուրդներով և ըէցէպտներով։ Գինը 20 կոպ., ճանապարհածախս 15 կ.։ Գանձնջի մեծութեան պատճառով պարտիկ կամ նալօժով չէ ուղարկվում։ Առաջուց ուղարկել պօստի մարկաներ։ Հասցէն՝ Թիֆլիս, Семеновская № 9. Գումարով պահանջողները զեղչի մասին Թող գիմեն առանձին։

(Ե. ու. Կ.) 352. 50—11

ՄԱՅԻՍԻ 5-ԻՑ ԲԱՑՎԱԾ Է ԱՒՏՕՄՕԲԻԼԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶԻ ԵՒ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՋԵՒ

«Լանդօլէյ» աւտօմօբիլներ 6-տեղանի, ամենաթեթև տեսակի։ Թիֆլիսից մինչև Վլադիկավկազ աւտօմօբիլները գնում են 9 ժամվայ ընթացքում։ Բացի այդ՝ ցանկացողներին տրվում է առանձին չքեղ աւտօմօբիլ։ Պահանջներով դիմել՝ Թիֆլիս, հիւրանոց «Ե ւ ր օ պ ա», Գօլովինսկի պր., № 27, Արքունական թատրոնի մօտ, տէլէֆօն № 209. Վլադիկավկազում դիմել «Իմպէրիալ» հիւրանոցը։

314. 1—1

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ԱՏՐՊԵՏԻ ԵՐԿԵՐԸ

«Պատկերներ», Թիւրքահայերի կեանքից.	1 ր. —
«Վիւքեալայի գաղտնիքը». ոսման. սահմանադ.	1 ր. —
«Ալմաստ», Բարձր Հայոց կեանքից, I հատոր	1 ր. —
» » » » II	1 ր. —
«Ջաւահիր» վերջին 1877—8 թ. պատերազմից.	1 ր. —
«Վրիպակներ» հայ երիտասարդ. յեղափ. կեանքից	1 ր. —
«Բժժածններ» Թիւրքահայերի կեանքից.	1 ր. —
«Պատուհասներ», Պարսկաստանի կեանքից.	1 ր. —
«Խեւ-Կարապետ», Թիւրքահայերի կեանքից.	1 ր. —
«Քոռ-Եղիկ». » »	30 կ.
«Շենոց» » »	30 կ.
«Բէրսայի-Առաքելը» » »	25 կ.
«Ժառանգներ». » »	30 կ.
«Թուլումբաջիներ». » »	10 կ.
«Դիմակներ», երգիծաբանական չորս արկածներ.	— 50 կ.
«Շուշան», Թիւրքահայերի կեանքից.	1 ր. —
«Սարաֆ» » »	— 30 կ.
«Խիլաֆաթ», Թիւրք. պատմ. հետազօտութիւն.	— 50 կ.
«Իմամաթ», Պարս. » »	1 ր. —
«Հողատիրութիւնը Կովկասում»,	— 10 կ.
«Ծխաղը», հողագործի վիճակը Թիւրքահայքում.	— 15 կ.
«Мамед-Али-шахъ». Движ. въ Персіи	1 р. —
«Рахимъ-ханъ»,	— 20
«Имаматъ» Шіитское религіозное изслѣд.	1 р. —
«Бабиты и бехаиты», » »	— 60 к.

Դիմել Թիֆլիս՝ «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» գրավաճառանոցը. Тифлисъ, книж. торговля «Гуттенбергъ». Tiflis, Libraire Guttenberg.

(Կ.) 480. 2—1

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ „ԳՐԱՄՕՖՕՆ“

ԿՈՎԿԱՍԻ ԵՒ ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ ԵՐԿՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Թիֆլիսում, Գօլովինսկի պր. № 9.

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ!

ԲԱՒԱԿԱՆԱՉԱՓ ԷԺԱՆԱՑՎԱԾ ԵՆ ԳՆԵՐԸ ԳՐԱՄՕՖՕՆԱՅԻՆ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԻ «ՁԱՅՆ ՀՐԵՇՏԱԿ» մարկայով—

ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԻ ՆՈՐ ԳՆԵՐԸ.	Ր.	Կ.
10″ սեւ էտիկէտով, երկկողմ	2	—
12″ » » »	3	—
7″ շագանակագոյն »	—	75
10″ » »	1	50
12″ » »	2	—

Օգտվեցէք առիթից և շտապեցէք «ԳՐԱՄՄՕՖՕՆ» ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ խանութը։

Պահեստում կան ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ՝ ռուսերէն, մօլօրոսերէն, պարսկերէն, Թուրքերէն, հայերէն, վրացերէն և այլ օտար լեզուներով։

Բոլոր մեր պլաստինկաները կարելի է ստանալ Թէ մեր խանութում և Թէ երաժշտական գործիքներ վաճառող բոլոր առաջնակարգ խանութներում։

ՁՐԻ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ԿԱՏԱԼՕԳԸ ԵՒ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՑՈՒՑԱԿԸ։

(Կ. Հ.) 164. 20—19

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ

Ար. և Ա. Մ.

„ՆԱՐԶԱՆ“ | „ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԻ № 20.“

Պահանջեցէք ամենուրեք. ԲՈՒԺԻՉ

ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ (աղի-ալկալեան) №№ 4, 4 նոր, 6, 17, 18, 18 բիւվ. 2, 19, ԲԱՏԱԼԻՆԵԱՆ (անփոխարինելի լուծողական). ՍՄԻՐՆՕՎԵԱՆ-ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ (պարունակում է մինդեղ). ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ ԼԻՄՊԵՇԿԱՆԵՐ (վերացնում է տապը). ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ ԱՂ (փոխարինում է № 17 ջրին).

ՋՐԵՐԻ ԵՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻՆ—ТИФЛИСЪ, Гановская №№ 8 և 10

Գլխաւոր պահեստը Վարչութեան կից՝ Պեատիգորսկում։ Պրէյս-կուրանտները ձրի։

Դիմել՝ Пятигорскъ, Управленіе водъ.

(Կ.) 401. 19—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.